

یادداشت

شرایط منطقه پس از سفرهای دیپلماتیک

قاسم مجبعلی

تحلیلگر مسائل خاورمیانه

آنچه در سفر بایدن اتفاق افتاده ادامه یک روندی است که از مدت‌ها قبل شروع شده است. یعنی از زمانی که آمریکایی‌ها و اسرائیلی‌ها دنبال خاورمیانه جدید بودند و چیزی حدود سی و اندی سال پیش شیمون پرز، رئیس سابق رژیم صهیونیستی در کتابی به نام خاورمیانه جدید نوشت که اسرائیل از طریق صلح به قدرت اول اقتصادی خاورمیانه تبدیل می‌شود و نیازی به گسترش سرزمینی ندارد شاید اقدامات آمریکا و صهیونیست‌ها در ادامه همان سیاست باشد و پیمان ابراهیم و ائتلاف عربی – عبری – آمریکایی همه در راستای یک روند مشخص تحلیل می‌شود که درون آن اتفاقات مختلفی صورت پذیرد. منتها این روند از مدت‌ها قبل شروع شده و می‌توان گفت که دو حادثه این روند را تشدید کرده که یکی به نتیجه نرسیدن احیای برجام تاکنون و دیگری جنگ اوکراین بوده که موجب بازسازی مجدد اتحاد اروپا و آمریکا شده است. همین مسائل باعث شده تا بایدن نیز سیاست منطقه‌ای خود را تغییر دهد و سیاست خود را با این هدف که بومی سازی یا منطقه‌ای کردن امور را تحت مدیریت آمریکا صورت دهد اسرائیل و عربستان بازسازی کند. چیزی شبیه آنچه در دهه ۷۰ با ایران سیاست دو ستونه نیکسون شکل گرفته بود که در آن مریکف ایران پایه اصلی بود و عربستان به عنوان پایه دوم اما امروز ستون اصلی اسرائیل و ستون دوم عربستان است. لذا می‌توان گفت که این سیاست جایگزین آن سیاست سابق شده است. جایگزین دیگر در مورد آن سیاست مهر شوری سابق بود که از اروپا و ناتو شروع می‌شد تا سننوت و در آسیای جنوب شرقی به سینتو ختم می‌شد. در سفر اخیر بایدن دو اتفاق مختلف افتاد. یکی اینکه راهبرد صلح عربی یا صلح ابراهیم بود و سپس نشست جدید نشست چهارجانبه‌ای بود که بین امارات، هند و اسرائیل و آمریکا صورت گرفت که یک تفاهم راهبردی بین اینها صورت گرفت و به نوعی می‌توان گفت که این مسیر شبیه آن دوره در حال شکل‌گیری است و اتحاد فراطانتیتیکی که در کنار آن ائتلافی که در خاورمیانه شکل می‌گیرد و این ائتلاف با هند و سپس با ژاپن و آمریکا یک نواری را از آمریکای شمالی تا شرق آسیا به دور کشورهایی که از نظر ایران تهدید محسوب می‌شوند می‌کنند. البته در اینکه در این مساله تضادهایی وجود دارد تردیدی نیست اما نمی‌شود آنچه در تهران صورت گرفت را نیز یک اتحاد تلقی کرد، چراکه ترکیه خود جزء ناتو است. در واقع نشست تهران به‌نحوی بود که پوتین می‌خواست نشان دهد که انزوا و این تحریم‌ها خیلی روسیه را منزوی نکرده و دیگری اینکه پوتین واردوغان می‌خواستند در جایی با یکدیگر دیدار کنند. پس می‌توان این گمانه را داشت که آنها تحت بیابنه اجلاس روند آستانه در تهران با یکدیگر دیدار کرده باشند. کمااینکه هر دو طرف دنبال امتیازگیری از یکدیگر هستند.

ویژه

احمدفاطمی نژاد:

منافع کشورهای سوریه آنها را کنار هم قرار می‌دهد

یک کارشناس مسائل بین‌الملل با اشاره به برگزاری هفتمین دور نشست مذاکرات آستانه در تهران اظهار کرد:زدغدغه‌های اساسی دور هفتم ابتکار آستانه، مسائل مربوط به سوریه و کنترل تنش در آن است. مهم‌ترین مساله این نشست تجولاتی بود که اخیراً در شمال سوریه در نزدیکی مرزهای ترکیه و شرق فرات رخ داده است و مذاکرات و اظهارات حاضران در نشست نیز بیشتر به همین مساله متمرکز بود. دکتر احمد فاطمی‌نژاد گفت: در نشست‌های گذشته آستانه تأکید سه کشور به صورت مشترک بر تلاش برای مبارزه با تروریسم و بازگرداندن نظم و ثبات به سوریه بوده اما امروز یکی از مسائل حائز اهمیت قصد ترکیه برای عملیات نظامی در مناطق همجوار مرزهای خود در شمال سوریه است که دلیل آن اثر حرکات کردهای مخالف ترکیه در آن مناطق علیه منافع خویش مطرح کرده است؛ در حالی که ایران و روسیه موافق این موضوع نیستند. وی با اشاره به اینکه یکی از اهداف اصلی نشست هفتم آستانه تصمیم‌گیری راجع به وضعیت شمال سوریه و عملیات احتمالی ترکیه بود، ادامه داد: در این رابطه ایران، مخالف خود را صرفاً اعلام کرداما به نظر می‌رسد طرف‌ها نتیجه مشخصی نرسیدند زیرا با توجه به اظهاراتی که پس از نشست مطرح شد، نه ترکیه توانسته رضایت روسیه و ایران را جلب کند و نه ایران و روسیه توانسته‌اند ترکیه را از عملیات نظامی در شمال سوریه منصرف کنند. عضو هیات‌علمی گروه علوم سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد بیان کرد: همچنین احتمال بسیار بالایی وجود دارد که هدف نشست اخیر تأکید هر سه کشور روی خروج آمریکا و نیروهای حامی آن از شرق آسیا برای ایجاد ثبات در سوریه می‌باشد.وی با بیان اینکه اساساً نشست هفتم آستانه واکنشی به تحرکات اخیر آمریکا و به‌طور مشخص سفر بایدن به منطقه بود، اضافه کرد:از دیگر اهداف نشست هفتم آستانه این بود که بازگرانی که در سوریه حضور میدانی و در فضای این کشور دارای دست برترند، بتوانند بدون حضور غربی‌ها و سازمان ملل روند‌های دیپلماتیک را ادامه دهند و از این طریق به حل و فصل مسائل سوریه و تثبیت اوضاع این کشور کمک کنند. این تحلیلگر مسائل بین‌الملل با تأکید بر معطوف بودن نشست هفتم آستانه بر مسائلی غیر از سوریه عنوان کرد: نشست اخیر آستانه در فضایی متفاوت از نشست‌های قبل برگزار شد و همین موضوع باعث شد برخی تحلیلگران بر این باور باشند که در نشست هفتم آستانه بیش از اینکه سوریه مساله اصلی باشد، دغدغه‌ها و دیدگاه‌های کشورهای ایران، روسیه و ترکیه موضوع اصلی برای حل مسائل سوریه گفت: درباره وضعیت سوریه به اجلاس‌ها، نشست‌ها و ابتکارات مختلفی از سمت سازمان ملل، اتحادیه عرب، عربستان، ژنو، لوزان، دوستان سوریه و… مطرح شده که هیچ‌کدام نتوانسته موفق عمل کند. در کنار این موارد مذاکرات آستانه نیز تلاش دیگری برای حل مساله سوریه بوده است. این استاد دانشگاه در خصوص تأثیر نشست آستانه بر افزایش همکاری‌ها و کاهش اختلافات تشکیل‌دهندگان این نشست تصریح کرد:هر سه کشور اختلافاتی در مورد سوریه دارند ولی دغدغه‌های مشترکشان بیشتر از اختلافات آنهاست. برای مثال ایجاد ثبات در سوریه، حفظ دولت‌لسه، کاهش حضور نظامی آمریکا در سوریه و تضعیف و خلع سلاح مخالفان سیاسی منافع مشترک کشورها در سوریه است که آنها رامی‌تواند در کنار هم قرار دهد.

آرمان ملی

بهمن آرمان در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

ایران، روسیه و ترکیه نمی‌توانند بلوک اقتصادی ضدغرب تشکیل بدهند

◀ روسیه بیشتر ایران را رقیب گازی می‌داند ▶ روسیه نمی‌تواند به‌وسیله ایران تحریم‌ها را دور بزند

◀ روسیه دارای یک اقتصاد جهان‌سومی است ▶ روسیه مهم‌ترین رقیب خود برای جایگزین گازروپا را ایران می‌داند

ظرفیت اولیه آن پهلوگیری کشتی‌های با ظرفیت ۱۰۰ هزار تن بود. راه‌آهن قزوین که می‌تواند کالاهای روسیه را به بندر امام ترانزیت کند به صورت یک طرفه، قدیمی است. به همین دلیل این خط ترانزیتی در عمل توانایی حمل حجم بالای کالا را ندارد. فلات مرکزی ایران که می‌تواند برای ترانزیت کالا مورد استفاده روسیه قرار بگیرد از طریق اصفهان به دریای آزاد یعنی بندر امام و بندر بوشهر راه ندارد. راه‌آهن دیگری که توسط قرارگاه خاتم‌الانبیاء(ص) در دست ساخت است از چابهار به عنوان تنها بندر اقیانوسی ما آغاز می‌شود و تا زاهدان بیشتر نیست و تنها امکان حمل ۸میلیون تن کالا را در سال دارد.

◀ چرا در شرایطی که ایران نمی‌تواند از نظر ترانزیتی و دور زدن تحریم‌ها به روسیه کمک کند از تباطؤ اقتصادی روسیه به ایران بیشتر شده است. این ارتباط اقتصادی با چه هدفی صورت می‌گیرد؟

دو دلیل مهم وجود دارد. شرکت گاز پرم دولتی تکنولوژی مورد نیاز ایران که ال ان جی است که گاز فاز ۱۱ پارس جنوبی را به مایع تبدیل کند در اختیار ندارد. از سوی دیگر ما در گذشته باروسیه قراردادهایی در زمینه‌های دیگری داشته‌ایم. به عنوان مثال در حوزه گازی غرب کارون ما با روسیه قرارداد داشتیم. نکته مهم در این زمینه این است که روسیه مهم‌ترین رقیب خود برای جایگزینی نفت و گاز اروپا را ایران می‌داند. این موضوع مهمی است که در مناسبات آینده ایران و روسیه تأثیرگذار خواهد بود. ایران بدون اینکه اکتشافات جدیدی صورت بگیرد دارای دومین ذخایر گاز طبیعی جهان است. البته اخیراً شرکت نفت «بریتانیا بی‌ئی» اعلام کرده که ذخایر گاز طبیعی ایران بیشتر از روسیه است. روسیه در شرایط کنونی از این هراس دارد که ایران خود را جایگزین آنها در بازار گاز اروپا کند. به همین دلیل روسیه بیش از اینکه ایران را شریک اقتصادی خود بداند به ایران نزدیک می‌گردد.

به عنوان یک رقیب گاز روسیه به عنوان یک تولیدکننده تکنولوژی شناخته نشده. به عنوان یک تولیدکننده تکنولوژی عموماً همان کشورهای عضو گروه هفت هستند. در شرایط کنونی آمریکا ۲۴ درصد تولید ناخالص جهانی، ژاپن ۷ درصد و آلمان به عنوان بزرگ‌ترین اقتصاد اروپا، درصد تولید ناخالص جهانی را تشکیل می‌دهند. میزان تولید ناخالص سه عضو دیگر گروه هفت یعنی انگلیس، فرانسه و ایتالیا رقم‌های قابل توجهی نیست. کانادا نه اقتصاد بزرگی دارد و نه تولیدکننده تکنولوژی است. به همین دلیل مشخص نیست چرا در گروه هفت قرار گرفته است. حتی تولید خودرو در روسیه توسط شرکت‌های اروپایی، ژاپنی و کره جنوبی صورت می‌گیرد. وضعیت خودرو در روسیه تا حدود زیادی شبیه به ایران است و بیشتر خودروها مونتاژی است. حتی تولید لوازم خانگی را نیز در روسیه شرکت‌های کره جنوبی انجام می‌دهند.

◀ در چنین شرایطی آیا اقتصاد روسیه می‌تواند به اقتصاد ایران که در وضعیت تحریم قرار دارد کمک کند؟ در واقع اقتصاد روسیه در شرایطی قرار ندارد که بتواند به اقتصاد ایران کمک کند. ضمن اینکه امکان دور زدن تحریم‌ها و ترانزیت کالا از طریق ایران نیز برای روسیه فعلاً امکان پذیر نیست. هنوز راه‌آهن آستارا به رشت ساخته نشده و راه‌آهن رشت به قزوین نیز به صورت یک طرفه است. از سوی دیگر ایران دارای بنادر با تجهیزات قابل توجه نیست. بزرگ‌ترین بندر ایران بندرعباس است که قبل از انقلاب در دست ساخت بود و

سفیر ایران در ترکیه:

سند جامع همکاری بلندمدت ایران و ترکیه، واقع‌بینانه است

سفیر ایران در ترکیه، با بیان اینکه ارتقای سطح همکاری‌های تجاری ایران و ترکیه به رقم ۲۰ میلیارد دلار، دور از دسترس نیست، گفت:سند برنامه جامع همکاری بلندمدت تهران – آنکارا که در هفته گذشته به امضای وزیران امور خارجه ایران و ترکیه رسید، سند کاملاً واقع‌بینانه‌ای است و براساس ظرفیت‌های دو کشور تنظیم شده است. محمدفرازمند در ارتباط با سفر هفته گذشته رئیس‌جمهور ترکیه به تهران و امضای سند برنامه جامع همکاری بلندمدت ایران و ترکیه در جریان این سفر اظهار کرد: سند برنامه جامع همکاری بلندمدت بین ایران و ترکیه سندی است که برای اولین‌بار در تاریخ روابط دو کشور به این شکل امضا می‌شود. وی با بیان اینکه این سند به امضای وزیران امور خارجه ایران و ترکیه رسیده است، گفت:این سند مثل اسدای است که ایران اخیراً با تعدادی از کشورها:از جمله چین به امضا رسانده و یا قرار است چنین سندی را با روسیه نیز در آینده نزدیک به امضا برساند. این دیپلمات ارشد ایرانی با بیان اینکه این سند همکاری‌های دو کشور در زمینه‌های مختلف تجاری، اقتصادی، بانکی، فرهنگی، امنیتی و… را در برمی‌گیرد، ادامه داد: این سند در راستای تعمیق و حمایت از سازوکارهای روابط در هم تنیده دو کشور تهیه و تنظیم شده است. سفیر ایران در ترکیه با بیان اینکه بین دو کشور سندی وجود ندارد که اجرایی نشده باشد و این بیانگر روابط درهم تنیده ایران و ترکیه است، اضافه کرد: این روابط آنچنان

یکشنبه ۱۴۰۱/۰۵/۰۲

سال پنجم

شماره ۱۳۳۹

armanmeli.ir

۲۴ ذی‌الحجه ۱۴۴۳/۲۴ جولای ۲۰۲۲

نگره

نگاهی به سفرهای رئیس‌جمهور به استان‌ها در یک سال گذشته

از سال ۸۴ که محمود احمدی‌نژاد به صندلی ریاست جمهوری تکیه زد، همه می‌دانستند که او سیاست‌هایی را در دستور کار خود قرار داد و یکی از برنامه‌های این سیاست‌ها سفرهای استانی بود. قرن نو نوشت: اکنون نیز سفرهای استانی در برنامه دولت سیزدهم جایگاه ویژه‌ای دارد. آمارها نشان می‌دهد که تنها در ۹۰ روز نخست دولت سیزدهم، رئیسی و کابینه وی ۱۰ سفر استانی را در کارنامه عملکرد خود به ثبت رسانده‌اند و این سفرها به قوت ادامه دارد به نحوی که بر اساس آمارها رئیسی پس از تشکیل کابینه، به‌طور میانگین ۹ روز ریاست‌جمهوری (دولت‌داری) و یک روز سفر استانی داشته است. همچنین به گفته صولت مرتضوی، معاون اجرایی رئیس‌جمهور، حدوداً در ۱۷ سفر استانی رئیس‌جمهوری در سال گذشته ۱۵ هزار میلیارد تومان اعتبار تخصیص پیدا کرده است. همچنین دولت سیزدهم مبلغ ۵۲۵ میلیارد تومان را برای مصوبات سفرهای استانی در نظر گرفته است و در سرفصل بودجه ۱۴۰۱ نهاد ریاست‌جمهوری اضافه کرده است. اما در این میان آنچه مورد سؤال افکار عمومی قرار دارد این است که این سفرها تاکنون چه بازخوردی داشته و تا چه اندازه در حل مشکلات کشور مؤثر بوده است؟ تحلیلگران و کارشناسان سیاسی رویکردهای متفاوتی را نسبت به این سفرها دارند. گروهی بر این باورند که سفرهای استانی آثار مثبتی داشته و می‌تواند گره‌گشا باشد و برخی بر این باورند که این سفرها گرهی از کار مردم باز نمی‌کند.

◀ مزایای سفرهای استانی

اینکه رئیس‌جمهور به جای تکیه بر صندلی و افتتاح مجازی پروژه‌ها، تریج می‌دهد در میان مردم حضور داشته باشد، فرصتی مغتنم و ارزشمند برای اداره کشور است. در حقیقت سفرهای استانی یکی از شیوه‌های خوب آشنایی با چالش‌ها و فرصت‌ها در هر استان بوده و باعث می‌شود تا دولتمردان چشم‌اندازی از هر استان داشته باشند. وعده‌ای بر این عقیده‌اند که سفرهای استانی روحیه وحدت و همدلی و در نتیجه سرمایه‌های اجتماعی را افزایش می‌دهد. لطفاً… فرزند، فعال سیاسی اصولگرا در این باره می‌گوید: در جریان این سفرها و در کنار تکمیل برنامه‌ها و پروژه‌های نیمه‌تمام، وقتی رئیس‌جمهور و برخی از وزرا از نزدیک از مناطق مختلف استان‌ها بازدید می‌کنند، مردم بالاترین مقام اجرایی کشور را در میان خود دیده و این امر در روحیه مردم تأثیر مثبتی دارد. چنین رفتاری باعث می‌شود تا مردم مسئولان را جزئی از خود احساس کنند که در حل مسائل آنها مشارکت دارند. به‌فراز رحیمی، نماینده مردم سقز و بانه در مجلس هم معتقد است سفرهای استانی رئیس‌جمهور آن‌هم در روز تعطیل، نشانه نظارت رئیس‌دولت بر عملکرد مدیران محسوب می‌شود و موجب تلاش بیشتر مدیران برای حل مشکلات مردم خواهد شد.

◀ مصوبات سفرهای استانی

اما نگاهی به عملکرد دولتمردان در طول سال‌های گذشته تاکنون نشان می‌دهد که سفرهای استانی تأثیری مانند دوله است که برآیند آنها با انتظارات مردم تطابق نداشته و تنها اثر مثبت آن بعداً تباطی آن است. اصولاً در هر مصوبه‌ای براساس درآمد و پولی که دولت وعده‌ای داده شود و مصوبه‌های شکل بگیرد باید در بودجه وارد شد اما وقتی مصوبات در بودجه نیاید یعنی پولی وجود ندارد. اگرچه بسیاری بر این باورند که در خلاف انتقادات رویکرد دولت رئیسی با دولت‌احمدی‌نژاد در سفرهای استانی متفاوت است و فرمی می‌کند که این سفرها سفرهای استانی می‌رود. اما مساله اینجاست که پایستی وعده‌هایی که در جریان این سفرها داده می‌شود عملی شود. ناصرامانی، تحلیلگر مسائل سیاسی با اشاره به اینکه این سفرها می‌تواند اعتماد مردم به دولت که در گذشته خدشه‌دار شده، بازسازی کند، گفت:اگر نیاز بود تا مسئولان در جایی دستوری را صادر کنند باید به دور از احساسات منطقه‌ای وعده‌ای که می‌دهند حتی اگر کوچک هم باشد، قابلیت اجرایی و تحقق در کوتاه‌مدت داشته باشد. مسعود پزشکیان، نماینده مرم تبریز در مجلس نیز در باره این مصوبات تأکید دارد: گاهی این مصوبات غیرعلمی است، مانند برخی از مصوبات زمان احمدی‌نژاد که خیلی از آن ۱۰۰ سال دیگر هم خیلی‌هایشان ممکن است اجرا نشوند. حشمتا… فلاح‌پیشه، نماینده مجلس دهم نیز معتقد است که بسیاری از سیاست‌های توسعه‌ای ایران به دلیل همین آفت دچار مشکل شدند. این کارشناس سیاسی تأکید دارد: مشکلات مردم به حدی جدی است که اولین داور دولت‌ها مردم هستند.

◀ نقش استانداران و فرمانداران

از سوی دیگر سؤالی که در رابطه با این سفرها مطرح می‌شود نقش استانداران و فرمانداران است. کارشناسان سیاسی تأکید دارند که تصمیمات پایتخت و مراکز تصمیم‌گیری کشور می‌تواند انواع مشکلات استان‌ها را برطرف سازد و لزوم تأیید و در حضور فیزیکی وجود ندارد. در شرایطی که هر منطقه‌ای دارای استاندار منصوب دولت است و در دوره‌ای که مشکلات در راحتی قابل رصد و شناسایی است، آیا بهر استی انجام این تعداد سفرهای استانی ضروری است؟